Govor

Šef EU Delegacije H.E. Mitja Drobnič

Upravni odbor Unije poslodavaca Crne Gore

Pristupni pregovori Crne Gore: izazovi i šanse za poslovnu zajednicu

2. jul 2014

G-đo Radulović / G-dine Mitrović,

Dame i gospodo,

- Zadovoljstvo mi je što imam priliku da Vam se obratim na sjednici Upravnog odbora Unije poslodavaca Crne Gore. Iskoristio bih današnji susret da predstavim napredak koji je Crna Gora ostvarila na putu ka punopravnom članstvu u EU, ali i da čujem Vaše mišljenje o trenutnom stanju u poslovnom okruženju. Takođe, želio bih da naglasim da je ***unapređenje poslovnog ambijenta tijesno isprepleteno sa glavnim EU pristupnim ekonomskim kriterijumima***.
- Zvanično otvaranje pristupnih pregovora u junu 2012. predstavlja priznanje napretku koji je Crna Gora postigla u poslednjih sedam godina i označava novo poglavlje u istoriji odnosa Evropske unije i Crne Gore. Ovaj proces obećava građanima Crne Gore različite benefite poput stabilnosti, potencijala za ekonomski prosperitet i unapređenje životnog standarda, donoseći zajedničke vrijednosti koje dijele sve zemlje EU.
- Kao što znate, za zemlje kandidate poput Crne Gore ključni zadatak u procesu pristupanja je ispunjavanje tzv. Kopenhaških kriterijuma i to ***političkih, ekonomskih i pravnih kriterija, tj. usvajanja pravne tekovine EU***. U procesu pristupanja Crna Gora će morati da nastavi sa naporima na usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa standardima Unije kao i da obezbijedi njihovo efikasno sprovođenje. Snažni napori će biti potrebni i da bi se ispunili ***kriterijumi za pristupanje u ključnoj oblasti vladavine prava***. U decembru 2013. godine Crna Gora je otvorila dva najzahtjevnija poglavlja: poglavlje 23 (Pravosuđe i temeljna prava) i poglavlje 24 (Pravda, sloboda, bezbjednost). Od ključnog je značaja za

Crnu Goru da osigura potpunu nezavisnost sudstva i tužilaštva, kao i da onemogući bilo kakav politički uticaj. ***To će takođe imati pozitivan uticaj na razvoj biznisa, budući da će omogućiti stvaranje predvidljivijeg i sigurnijeg ambijenta za domaće i strane investicije, te doprinijeti stvaranju jednakih uslova za poslovanje***. U tom smislu, kontinuirani napori u sprovođenju reformi, posebno u oblasti pravosuđa, borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, biće od izuzetnog značaja tokom cijelog procesa pristupnih pregovora. Od Crne Gore se očekuje da brzo napreduje u postizanju mjerljivih rezultata (takozvani track-record) u reformama.

- Pored vladavine prava, Evropska unije sve više naglasak stavlja i na ***ekonomskom upravljanju***. S tim u vezi, htio bih da podsjetim da uprkos nespornim pozitivnim pomacima, mnogi izazovi ostaju pred Crnom Gorom u cilju daljeg unapređivanja investicionog ambijenta u zemlji. Prije svega, dodatni napori su neophodni kako bi se efikasno sprovela reforma javne uprave i unaprijedili kapaciteti javne administracije. Te reforme podrazumijevaju značajne promjene u navikama i načinu rada. Poboljšanje poreskog sistema je takođe jedna od neophodnih mjera: iako Crna Gora radi na harmonizaciji poreskih zakona sa pravnom tekovinom Unije, dodatni napori su potrebni, posebno u pogledu implementacije istih standarda i praksi kao u EU.
- ***Razvoj infrastrukture*** predstavlja još jedan izazov. Glavni ograničavajući faktor za razvoj infrastrukture (ali takođe i biznisa) je nedostatak finansijskih sredstava. Bolje kreditiranje preko banaka i dalje ograničava ***visok nivo loših kredita*** (NLP).
- Osim toga, Evropska unija prati rješavanje svih izazova ***industrijskog restrukturiranja*** glavnog industrijskog preduzeća u zemlji, uključujući i obavezu poštovanja pravila o državnoj pomoći.
- Takođe, pitanje ***restrukturiranja energetskog sektora*** ostaje veoma bitno kako bi se omogućilo jeftinije i pouzdanije snabdijevanje električnom energijom i energetska efikasnost, ali isto tako, i omogućilo zemlji da smanji sadašnji deficit električne energije i efikasno planira izvoz. U međuvremenu, potrebno je predano raditi na postizanju ciljeva iz Strategije energetskog razvoja.
- Iako su reforme u oblasti ***javnih nabavki, koncesija i državne pomoći*** značajno poodmakle, još se mora raditi na njihovom zaokruživanju kako bi se na taj način

omogućio jednak pristup svih preduzeća državnim fondovima, te otvorile nove mogućnosti za povećanje proizvodnje, stvaranje novih radnih mjesta i inovacije.

- Na kraju, bez obzira na manja poboljšanja, usklađivanje nacionalnih standarda ***zaštite životne sredine*** sa pravnim tekovinama EU ostaje izazov ne samo za crnogorsku administraciju već i za preduzeća. Priprema Strategije i akcionog plana kao mjerila za otvaranje poglavlja o životnoj sredini i klimatskim promjenama bi trebalo vidjeti kao priliku za bolje razumijevanje i planiranje potrebnih usklađivanja sa pravnom tekovinom EU.
- U tom smislu, potrebno je nastaviti sa daljim usklađivanjem tehničkih standarda sa pravnom tekovinom Evropske unije, posebno u pogledu standardizacije, ocjene usaglašenosti, akreditacije i tržišnog nadzora kako bi se olakšao pristup domaćih firmi mnogo većim tržištima.
- Od 2009. godine, ***podrška Evropske unije za razvoj privatnog sektora*** samo kroz nacionalni IPA program za Crnu Goru je iznosila preko ***11 miliona eura*** i obuhvatala je široku lepezu oblasti. Podrška je između ostalog pružena u oblasti infrastrukture kvaliteta i akreditacije, u sprovođenju trgovinske politike u procesu usklađivanja sa globalnim internacionalnim procesom (pristupanje STO-u), regionalnim procesom (CEFTA) i evropskim integracionim procesom (SSP). Takođe, podrška je pružena i prilikom usklađivanja regulatornog sistema sa pravnim tekovinama Evropskog unutrašnjeg tržišta, za unapređivanje poslovnih usluga, jačanje kapaciteta finansijskih regulatora, jačanju zaštite potrošača i tržišnog nadzora, kao i pri razvoju klastera koji imaju za cilj poboljšanje konkurentnosti i izvoznih potencijala. Kroz dobro poznati program prekogranične saradnje, podrška Evropske unije je data i malom biznisu iz sektora turizma i poljoprivrede.
- Takođe je važno spomenuti da je Evropska unija stavila na raspolaganje ***više od 8,5 miliona eura za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju*** koja će se realizovati kroz ***MIDAS program*** u naredne tri godine.
- Pored ove podrške, crnogorske kompanije su stekle pravo da se direktno prijavljuju za EU sredstava prije svega u okviru ***EU okvirnog programa za konkurentnost i inovacije (CIP)*** i njegovih specifičnih programa poput ***Programa za preduzetništvo i inovacije***

(EIP). U tom pogledu, želio bih napomenuti potrebu za većim nivoom učešća crnogorskih preduzeća.

- Takođe je važno istaći projekte koji su se realizovali u oblasti ***tržišta rada i zapošljavanja, bezbjednosti na radu koji su iznosili približno 2 miliona eura*** i koji takođe predtsavljaju instrument za jačanje konkurentnosti privatnog sektora na globalnom tržištu.
- Takođe treba napomenuti da pod Razvojnim programom ljudskih resursa za period 2012-2013, Evropska unija je dodijelila 5,6 miliona eura kako bi pomogla Crnoj Gori u jačanju ljudskih resursa u tri ključne oblasti:
    - Jačanje efektivnosti mjera aktivne politike zapošljavanja,
    - Poboljšanje obrazovnog i istraživačkog sistema i njihove veze sa realnom ekonomijom,
    - I poboljšanje pristupa tržištu rada osobama sa invaliditetom.

  Finansijsko učešće Crne Gore u ovom programu će iznositi blizu milion eura, a državni organi će voditi proces ugovaranja i upravljanja implementacijom ovog vida podrške, čiji se početak očekuje tokom ove godine.
- Prema novom okviru finansijske pomoći za period 2014-2020, instrument za pristupnu pomoć ***(IPA2) stavlja na raspolaganje veće mogućnosti finansiranja privatnom sektoru*** s obzirom da Evropska unija vidi socio-ekonomski razvoj kao jedan od glavnih ciljeva svoje podrške (paralelno sa podrškom jačanju vladavine prava, suzbijanju organizovanog kriminala i borbi protiv korupcije i reformi javne uprave). ***Fond za razvoj i inovacije preduzeća (EDIF)*** je već dostupan zemljama Zapadnog Balkana i ima cilj podršku rastu broja preduzeća, podsticanju inovacija, i kreiranju modela garancija (garantnih šema) kako bi se poboljšao pristup finansiranju. ***Program za konkurentnost malih i srednjih preduzeća ili COSME program, naslednik CIP program***, naslednik CIP programa, takođe pruža značajnu mogućnost za finansiranje crnogorskih malih i srednjih preduzeća. U tom pogledu, važno je da se crnogorska poslovna zajednica redovno informiše o mogućnostima finansiranja, te razvija sopstvene kapacitete kako bi aplicirala na ove programe.
- Na kraju, rekao bih da pored nespornog napretka, postoji veliki broj izazova pred Crnom Gorom u procesu pristupanja EU, i svi mi imamo ulogu kako bi ovaj proces učinili

uspješnim. Nije samo na Delegaciji Evropske unije i zemljama članicama prisutnim u Crnoj Gori da promoviše evropske norme i vrijednosti. ***Crnogorska poslovna zajednica takođe treba da pruži primjer i promoviše najbolje međunarodne i evropske prakse, te poštuje sve zakone i pravila***. Stoga, mi računamo na vas.

- Još jednom bih ponovio da mi je izuzetno zadovoljstvo što sam danas na ovom sastanku i radujem se što ću imati prilike da čujem Vaše viđenje trenutnog poslovnog ambijenta, kao i vaše mišljenje o uticaju procesa pristupanja na poslovnu politiku u cjelini.

Zahvaljujem Vam se na pažnji.